

Vejledning til brug af ”Vores literacymiljø” – et samtalebaseret redskab

”Vores literacymiljø” er et redskab, der inviterer jer til at iagttage og samtale om det literacymiljø, I har skabt på jeres stue og i jeres institution.

Et literacymiljø er et læringsmotiverende miljø, hvor børn, pædagogisk personale og ledere interagerer med tale og skrift. Det er et kommunikativt miljø, som opfordrer børnene til at udvikle deres kompetencer og styrker: Ordforråd, begrebsforståelse, sproglig og matematisk forståelse, fortælling og bogstavkendskab, fordi sprog giver adgang til fællesskab og læring.

Et godt literacymiljø rummer derfor forhold, der knytter sig til:

- Indretning (på stuen og i huset)
- Materialer (tekster, bøger, blyanter, papir, digitale teknologier, billeder)
- Aktiviteter (såvel igangsatte som spontane)
- Kommunikation og interaktion (brug af tale og skrift)

Anvendelse af ”Vores literacymiljø”

Med ”Vores literacymiljø” gennemfører man en struktureret samtale af 1 times varighed, der fordeler sig på 3 runder. Det pædagogiske personale på stuen deltager i samtalen, der gennemføres på stuen eller i de lokaler, hvor I til dagligt er sammen med børnene. Der kan være maksimalt 6 deltagere. Hvis I er flere end 6 på stuen, deler I jer i to grupper. Gruppen vælger en igangsætter, der styrer diskussionen, sørger for, at alle kommer til orde og overholder tiden i de tre runder.

Runde 1: Observér og reflekter

Varighed: Maks. 25 minutter

I denne fælles observations- og refleksionsrunde udfylder igangsætteren samtaleskema nr. 1. Skemaet udfyldes, samtidig med at hele gruppen bevæger sig fysisk rundt på stuen og sammen observerer og reflekterer over literacymiljøet.

Runde 2: Kortspil på kort tid

Varighed: Maks. 5 minutter

I denne runde spilles et kortspil i hurtigt tempo. Spilrunden har til formål at igangsætte en diskussion, som uddybes og følges op på i runde 3.

Der spilles på følgende måde: Igangsætteren lægger spillepladen på bordet, fordeler de 32 spillekort ligeligt mellem deltagerne og indleder spillet ved at sige sætningen *Vi har et godt literacymiljø på stuen*. Sætningen står på spillepladen. Herefter byder deltagerne ind med sætninger i samtalen, samtidig med at de lægger det kort, som er knyttet til sætningen. Bemærk, at kortene er meget forskellige: Nogle skal man læse ordret op, andre skal man selv formulere sætninger ud fra. Hvis der eksempelvis står *Inddrag forældreperspektivet*, så siger man noget, som en forælder kunne finde på at sige til det, man taler om.

Det gælder om at komme af med sine kort så hurtigt som muligt i løbet af de 5 minutter, spillet varer. Man kommer kun af med sine kort, når man tager ordet. Det går med andre ord ikke efter tur.

Runde 3: Sæt ord på handling

Varighed: Maks. 30 minutter

Skemaet fra runde 1 og spillet fra runde 2 satte en samtale i gang, som alle deltog i. Nu skal I diskutere videre ud fra spørgsmålet:

Hvordan kan vi forbedre literacymiljøet på vores stue?

I skal her forholde jer til stuens literacymiljø og gøre brug af egen faglige viden, egne erfaringer, jeres kendskab til børnene og pædagogiske idealer. Mens I diskuterer, udfylder I skema nr. 3.

Runde 1. Udfyld skemaet til støtte for samtale om literacymiljø (maks. 25 minutter)

Personalet på stuen bevæger sig rundt på stuen og udfylder skemaet. Skriv gerne eksempler ned undervejs.

1)

Angiv stuens navn: _____

Angiv navne på personale på stuen:

Spørgsmål til indretningen på stuen og i huset

2) Stuens rum bærer præg af, at sprog fylder meget i hverdagen, og at det sproglige arbejde gøres synligt

Helt uenig	Uenig	Enig	Meget enig	Ved ikke

Begrund hvorfor:

3) Stuens rum bærer præg af børnenes egne tegninger, tekster og fortællinger

Helt uenig	Uenig	Enig	Meget enig	Ved ikke

Begrund hvorfor, og besvar gerne:

Hvordan er udsmykningen på væggene på stuen?

4) Husets rum bærer præg af børnenes egne tegninger, tekster og fortællinger

Helt uenig	Uenig	Enig	Meget enig	Ved ikke

Begrund hvorfor, og besvar gerne:

Hvordan er udsmykningen på væggene i husets øvrige opholdsrum?

Lægger uderummene (garderoben, legepladsen, fællespladsen osv.) op til at tale om sprog og tal?

Spørgsmål om adgang til materialer på stuen

5) Alle børn har adgang til en passende bog, et skriveredskab, et stykke papir og lignende materialer, når de har brug for det i løbet af dagen?

Helt uenig	Uenig	Enig	Meget enig	Ved ikke

Begrund hvorfor, og besvar gerne:

Har I et sted med bøger på stuen eller i huset, som børnene kan benytte?

Har børnene adgang til blyanter, farver eller andre tegneredskaber?

Har børnene adgang til digitale værktøjer, der giver mulighed for at skrive, filme eller tegne?

Spørgsmål til literacyaktiviteter på stuen

6) Literacymiljøet er kendetegnet ved, at vi arbejder meget med fortællinger

Helt uenig	Uenig	Enig	Meget enig	Ved ikke

Begrund hvordan og hvorfor eller hvorfor ikke

7) Literacymiljøet er kendetegnet ved, at vi taler om sprog, og at børnene lærer at bruge sproget kreativt. Eksempelvis at vi bruger sproget, når vi hjælper børnene med at tage tøj på, når vi spiser og lignende

Helt uenig	Uenig	Enig	Meget enig	Ved ikke

Begrund hvordan og hvorfor eller hvorfor ikke

Spørgsmål til kommunikation og interaktion med børnene

8) Literacymiljøet er kendetegnet ved, at vi dyrker samtalen. Disse samtaler styrker børnenes forståelse

Helt uenig	Uenig	Enig	Meget enig	Ved ikke

Forklar hvordan

Runde 2. Kortspil på kort tid (maks. 5 minutter) (spillekortene klippes ud)

NATIONALT
VIDENCENTER
FOR LÆSNING

Vær fundamentalt
uenig!

NATIONALT
VIDENCENTER
FOR LÆSNING

Sig:
"Det gode ved
vores samarbejde
er, at vi er enige
om, hvordan vi
vil have vores
literacymiljø."

NATIONALT
VIDENCENTER
FOR LÆSNING

Sig noget sjovt

NATIONALT
VIDENCENTER
FOR LÆSNING

Sig:
"Hvad mener du
med literacymiljø,
når du siger det,
du siger?"

NATIONALT
VIDENCENTER
FOR LÆSNING

Sig:
"Vi samtaler ofte
med børnene, og
det styrker deres
sprog."

NATIONALT
VIDENCENTER
FOR LÆSNING

Få en anden spiller
til at uddybe sit
argument

Runde 2. Kortspil på kort tid (maks. 5 minutter) (spillekortene klippes ud)

NATIONALT
VIDENCENTER
FOR LÆSNING

Sig:
"Når vi laver
læseaktiviteter,
deler vi børnene
op i små grupper."

NATIONALT
VIDENCENTER
FOR LÆSNING

Sig:
"Det er et praktisk
problem, at
børnene ikke
passer på det, vi
hænger op på
væggene."

NATIONALT
VIDENCENTER
FOR LÆSNING

Vær enig!
Uddyb det, en
anden har sagt

NATIONALT
VIDENCENTER
FOR LÆSNING

Giv et eksempel,
hvor du bruger
sprog som
pædagogisk
redskab

NATIONALT
VIDENCENTER
FOR LÆSNING

Inddrag dine
faginteresser

NATIONALT
VIDENCENTER
FOR LÆSNING

Inddrag
pædagog-barn-
relationen

Runde 2. Kortspil på kort tid (maks. 5 minutter) (spillekortene klippes ud)

NATIONALT
VIDENCENTER
FOR LÆSNING

Sig:

"Forældrene er meget glade for, at vi anerkender børnenes tegninger og skriverier."

NATIONALT
VIDENCENTER
FOR LÆSNING

Sig:

"Jeg sætter altid ord på, hvad jeg gør over for børnene. Det styrker deres ordforråd."

NATIONALT
VIDENCENTER
FOR LÆSNING

Giv et eksempel på en literacy-aktivitet

NATIONALT
VIDENCENTER
FOR LÆSNING

Vær uenig med de andre

NATIONALT
VIDENCENTER
FOR LÆSNING

Sig:

"Det er et problem, at børnene keder sig, når jeg læser op."

NATIONALT
VIDENCENTER
FOR LÆSNING

Vær uenig

Runde 2. Kortspil på kort tid (maks. 5 minutter) (spillekortene klippes ud)

NATIONALT
VIDENCENTER
FOR LÆSNING

Inddrag personlig
erfaring

NATIONALT
VIDENCENTER
FOR LÆSNING

Sig noget om
sprog og de
daglige rutiner på
stuen

NATIONALT
VIDENCENTER
FOR LÆSNING

Inddrag børnenes
perspektiv

NATIONALT
VIDENCENTER
FOR LÆSNING

Sig noget
om skrift og
indretning af stuen

NATIONALT
VIDENCENTER
FOR LÆSNING

Giv et eksempel,
hvor du bruger
tal sammen med
børnene

NATIONALT
VIDENCENTER
FOR LÆSNING

Inddrag
stuepersonalets
perspektiv

Runde 2. Kortspil på kort tid (maks. 5 minutter) (spillekortene klippes ud)

NATIONALT
VIDENCENTER
FOR LÆSNING

Bring tal og
matematik ind i
diskussionen

NATIONALT
VIDENCENTER
FOR LÆSNING

Bring et synspunkt
om ordforråd ind i
diskussionen

NATIONALT
VIDENCENTER
FOR LÆSNING

Fortæl, hvordan
du opmuntrer
børnene til at
udvikle deres
sprog

NATIONALT
VIDENCENTER
FOR LÆSNING

Sig:
"Mange børn
får ikke brugt
sproget aktivt i
hverdagen!"

NATIONALT
VIDENCENTER
FOR LÆSNING

Sig noget om
børneskrivning

NATIONALT
VIDENCENTER
FOR LÆSNING

Sig noget om
bogstaver og ord

Runde 2. Kortspil på kort tid (maks. 5 minutter) (spillekortene klippes ud)

<p>NATIONALT VIDENCENTER FOR LÆSNING</p> <p>(Skriv selv en kommentar)</p>	<p>NATIONALT VIDENCENTER FOR LÆSNING</p> <p>(Skriv selv en kommentar)</p>
<p>NATIONALT VIDENCENTER FOR LÆSNING</p> <p>Sig: "Vi kan alle blive bedre til at samarbejde om literacy."</p>	<p>NATIONALT VIDENCENTER FOR LÆSNING</p> <p>(Skriv selv en kommentar)</p>
<p>NATIONALT VIDENCENTER FOR LÆSNING</p> <p>Sig: "Ord er noget, vi snakker om dagligt og med alle børn."</p>	<p>NATIONALT VIDENCENTER FOR LÆSNING</p> <p>(Skriv selv en kommentar)</p>

Runde 2: Kortspil på kort tid

Spil dit kort ind på denne plade, samtidig med at du siger det, der står på kortet, eller tænk og taler ud fra det, kortet beder dig om.

Start spillet ved, at igangsætteren siger:

"Vi har et godt literacymiljø."

Runde 3: Refleksions- og handlingsrunde (maks. 30 minutter)

Skemaet fra runde 1 og spillet fra runde 2 satte en samtale i gang, som I alle deltog i. Nu diskuterer I på stuen videre. I skal forholde jer til stuens literacymiljø og gøre brug af egen faglige viden, egne erfaringer, jeres kendskab til børnene og pædagogiske idealer. I diskuterer nu ud fra spørgsmålet: *Hvordan kan vi forbedre literacymiljøet på vores stue?* Mens I diskuterer, udfylder I skema 3.

Skema 3

1. Hvad har vi opdaget gennem vores samtale om stuens literacymiljø?

2. Hvordan vil vi arbejde med at udvikle stuens literacypraksis fremover?

3. Hvad er de næste skridt?

Når I er færdige med runde 3, aftaler I, hvordan I fremover skal fortsætte arbejdet med at udvikle et godt literacymiljø for stuen.

